

Asia: 1/66/2016

Valtioneuvoston asetus Syyttäjälaitoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Työryhmän mukaan merkittävä osa syyttäjälaitoksen toimintaa ohjaavista säädöksistä siirretään joko valtioneuvoston asetukseen tai työjärjestykseen. Käytettävissä ei ole riviäkään työjärjestyksestä tai yksityiskohtaisista perusteluista, joten lausuminen esimerkiksi johtojärjestelmästä, sen toimivuudesta ja sen lainmukaisuudesta mahdotonta. Edelleen työryhmä ei ole mitenkään pyrkinyt arvioimaan lainsäädäntöhankkeen vaikutuksia kielellisiin oikeuksiin tai hankkeen taloudellisia vaikutuksia. Lainvalmisteluun ja sen avoimuuden puutteeseen voidaan perustellusti kohdistaa voimakasta kritiikkiä.

Syyttäjälaitoslakiin on edellisen luonnoksen jälkeen tehty muutoksia, kuten siirtymäsäännöksen poistaminen. Kun muutoksia ei ole perusteltu, jää epäselväksi, minkä vuoksi esimerkiksi osa vakituisista virkamiehistä (johtavat kihlakunnansyyttäjät) jää ilman virkaa. Tällainen salamyhkäinen valmistelu on törkeää. Edelleenkin ei perusteluista voi loogisesti päätellä miksi johtavien ja apulaispäälliköiden tehtävät ovat määräaikaista eikä muut syyttäjänviraston ylimmät tehtävät.

Myös aluesyyttäjä- nimikkeen säilyttäminen ehdotuksessa antaa kuvan, ettei edellisten pyydettyjen lausuntojen sisällöille ole annettu merkitystä. Aluesyyttäjä on nimikkeenä harhaanjohtava ja valtakunnallista toimivaltaa kuvaamaton.

Syyttäjä on lainkäyttöratkaisuissaan riippumaton. Valtakunnansyyttäjä voi kuitenkin ottaa ratkaistavakseen alaiselleen syyttäjälle kuuluvan asian tai määrätä alaisensa syyttäjän ajamaan syytettä, jonka nostamisesta hän on päättänyt. Kuitenkin esimerkiksi lain 5 §:ssä todetaan, että alueen syyttäjät toimintaa tulee kehittää valtakunnansyyttäjän toimiston ohjauksessa. Kirjoitustapa antaa säätelemättömällä tavalla toimistolle lainkäytön ohjaukseen liittyvän toimivallan, vaikka samanaikaisesti todetaan yksittäisen syyttäjän ratkaisuvallan olevan riippumaton. Tämän voi väittää olevan lainkäyttövallan siirtoa hallinnolle.

VNA 1 luku: Syyttäjälaitoksen organisaatio ja tehtävät

Syyttäjälaitoksen kaikki lainkäyttövirat tulisi olla vakituisia eikä määräaikaisia. Lainkäyttö tulee olla riippumatonta ja tästä syystä johtava aluesyyttäjä ja apulaispäälliköt tulisi nimittää tehtävänsä toistaiseksi. Jos määräaikaisuuden katsotaan edistävän johtamistehtävien hoitamista, määräaikaisia tulisi olla myös Valtakunnansyyttäjän toimistoon nimettävät päälliköt.

Laki- ja asetusluonnoksessa on todettu, että virkojen sijoituspaikkana on joko syyttäjäalue tai valtakunnansyyttäjän toimisto. Luonnoksista ei selkeästi ilmene miten ja kuka tekee virkojen sijoittamispäätökset. Kun alueille ei ole aiottu määritellä päätoimipaikkaa, niin on mahdollista, että alueen johtava syyttäjä, johtoa tavustava johdon assistentti ja mahdollisesti perustettava hallinnollinen apulaispäällikkö ovat kaikki eri toimipaikoissa. Toiminnallisesti se on huono ratkaisu. Tässäkin näkyy kiire ja olemattomat perustelut, huono valmistelu.

VNA 2 luku: Henkilöstö, erityisesti syyttäjien hallinnolliset tehtävät, nimittäminen ja virkavapaus

Alueen johtavan syyttäjän ja apulaispäällikön tehtävät (sekä lainkäyttöön liittyvät että hallinnolliset) tulisi määritellä vähintään asetuksessa, eikä jättää työjärjestyksen varaan. Lainkäyttöön liittyvistä tehtävistä tulee säätää ainakin asetustasolla. Pikemmin asiasta tulisi säätää laissa. Nyt asiasta ei ole säädetty mitään.

Nimittämis- ja virkavapauspykälissä olisi selkeämpää määrätä mikä virkamies tekee nimitykset. Ehdotuksen mukaisella sääntelymenetelmällä voidaan nimittämisvalta delegoida työjärjestyksen nojalla yllättäville tasoille. Nyt on jo ennakoivasti erikoissyöttäjämääräykset antanut muu taho kuin valtakunnansyyttäjä.

VNA 3 luku: Erinäiset säännökset, erityisesti hallintokanteluasioiden ratkaiseminen

-

VNA: Muita huomioita, tarve muille säännöksille

Tulosohjauksen sisällöstä tulee säätää asetuksessa.

Syyttäjälaitoslaki 1 luku 4 §: Valtakunnansyyttäjän toimiston tehtävät

Lakiin kirjoitetut tehtävät vastaavat nykyisen Valtakunnansyyttäjänviraston tehtäviä. Ilman perusteluja on vaikea ymmärtää miten tehtävät voivat olla samat ykdessä virastossa. Lain sisältö vastaa tällä hetkellä ennemminkin neljän viraston mallia.

Syyttäjälaitoslaki 1 luku 5 §: Syyttäjäalueen tehtävät

Kirjoitetussa muodossa pykälä kuvaa paremminkin kaksiportaista virastoa eikä yhtä syyttäjälaitosta.

Syyttäjälaitoslaki 3 luku 20 §: Rikosasioiden jakaminen

Vastaa nykykäytäntöä.

Toivola Jarmo
Salpausselän syyttäjänvirasto